

UDC

XIA YAN. THE FASCIST BACILLUS¹

O. Vorobei

Ph.D. (Literature) Assistant Lecturer

Institute of Philology of Taras Shevchenko National University of Kyiv

14, Taras Shevchenko blvd, Kyiv, 01601, Ukraine

oejia@gmail.com

The oeuvre of Xia Yan (夏衍, 1900–1995), a Chinese playwright, writer, journalist, screenwriter and stage director, had a significant impact on history of modern Chinese drama: his unique type of dramatic art marked a new stage in the development of Chinese drama. Xia Yan is often called “a peer of the XX century”, who travelled a peculiar life and creative journey. The themes of the works by Xia Yan always met the public needs: the author used to keep in touch both with intellectuals and ordinary people. He was cognizant of the Chinese outlook and public sentiments; thus, his dramas usually rendered his vision of the causes of the socio-economic crises, and his characters transmitted potential solutions to the problems. “The Fascist Bacillus” by Xia Yan discusses the spread of the idea of fascism in the world, which was relevant in the early 40s. The playwright describes the life of a bacteriologist who consciously lives a sheltered life and strives to be engaged in research. Consequently, over ten years, he was escaping from war by constantly changing a place of residence and attempting to separate science from politics. As a result, the scientist found himself in occupied Hong Kong, in which Japanese looters barged into his house and killed each other during the reckless arbitrariness and under the influence of uncontrolled aggression. Having suffered the severe trauma of losing a loved one, Professor Yu realized that it is impossible to hide from the fascist bacillus, which has spread to almost all countries, it must be resolutely fought.

Although Xia Yan’s play demonstrates an out-of-the-box solution of relations between science and politics in the middle of the XX century, it hasn’t lost its imagery, strength and relevance. Therefore, the spiritual decline of Professor Yu’s friend, Zhao Antao, reminds a modern reader that even adherence to subjectively correct ideological principles will never guarantee the preservation of moral virtues.

“The Fascist Bacillus” is a play about the relations between politics and science in which the playwright leads a reader to the obviously disappointing idea that science will never be ideologically independent and serve its higher purposes – it will be constantly dependent on public opinion and political perturbations. Xia Yan was confident that scientific advances would be able to bring undeniable benefits to humanity only if scientists are politically aware and, at the same time, non-partisan.

Key words: drama, Xia Yan, politics, science, interrelation.

¹ Переклад з китайської О. Воробей.

СЯ ЯНЬ. БАЦИЛИ ФАШИЗМУ

О. С. Воробей

Творчість китайського драматурга, письменника, журналіста, сценариста та режисера Ся Яня (夏衍, 1900–1995) справила значний вплив на історію сучасної китайської драми: його унікальний тип драматичного мистецтва знаменував новий етап у розвитку китайської драматичної літератури. Ся Яня часто називають «однолітком ХХ століття», що пройшов унікальний життєвий та творчий шлях. Тематика творів Ся Яня завжди відповідала потребам суспільства: автор постійно підтримував зв'язок як з представниками інтелігенції, так і з простим народом. Він завжди добре розумів світовідчуття китайців та настрої суспільства, тому часто у п'єсах подавав власне бачення причин соціально-економічних криз, а в уста своїх персонажів вкладав можливі варіанти вирішення цих проблем. П'єса Ся Яня «Бацили фашизму» розкриває тематику поширення ідей фашизму у світі, яка була актуальною на початку 40-х років ХХ ст. Драматург змальовує життя вченого-бактеріолога, який свідомо усамітнюється від навколишньої дійсності, прагне займатися лише науковими дослідженнями. Тому протягом десяти років він тікає від війни, постійно змінюючи місце проживання і намагаючись відмежувати науку від політики. Зрештою, вчений опиняється в окупованому Гонконзі, де японські мародери вриваються в його будинок і під час нестримного свавілля та у стані неконтрольованої агресії вбивають друга. Перенісши важку травму втрати близької людини, професор Юй усвідомлює, що від фашистської чуми, яка поширилась майже всіма країнами, уже не сховатися, з нею необхідно рішуче боротися.

Хоча у п'єсі «Бацили фашизму» Ся Янь демонструє готове рішення взаємин між наукою і політикою середини ХХ ст., однак п'єса жодною мірою не втратила своєї образності, насиченості та актуальності. Отже, духовна деградація друга професора Юй – Чжао Аньтао – слугує нагадуванням сучасному читачеві про те, що навіть дотримання суб'єктивно правильних ідеологічних принципів ніколи не стане гарантом збереження моральних чеснот.

«Бацили фашизму» – п'єса про взаємини політики та науки, в якій драматург підводить читача до очевидно невтішної думки про те, що наука ніколи не зможе залишатися ідеологічно незалежною і служити своїм вищим цілям, вона постійно перебуватиме у залежності від громадської думки та політичних пертурбацій. Ся Янь упевнений, що наукові досягнення зможуть принести беззаперечну користь людству тільки в тому разі, коли учені будуть політично обізнані, але водночас і політично незаангажовані.

Ключові слова: драма, Ся Янь, політика, наука, взаємозв'язок.

Ся Янь

БАЦИЛИ ФАШИЗМУ²

(п'єса у п'яти діях)

Дійові особи

Юй Шифу – доктор медицини.

Шицзуку – його дружина.

Суміко (Шоучжень) – його донька.

Чжао Аньтао – друг та землянин Юй Шифу.

Цін Чжен'ї – друг та землянин Юй Шифу.

Молочник.

Сусідка.

² Перекладено за виданням 上海屋檐下; 法西斯细菌 / 夏衍 著 北京: 人民文学出版社, 2007.9.

Цянь Цінсьянь (Люсі) – дружина Чжао Аньтао.

Цянь Юй – молодший брат Цянь Цінсьян.

Сюй А'фа – водій.

Матінка Чжан – служниця.

Дженні Ма – дівчина Цянь Юя.

Директор Цзінь

Пан Є

А Чао

А Мей – служниця.

Японський солдат один, два, три.

} торговці.

Час:

З осені 1931 до весни 1942.

Місце:

Токіо, Шанхай, Гонконг, Гуйлінь.

ДІЯ 1

Осінь 1931 року, вересень.

Передмістя Токіо, орендований будинок Юй Шифу, що розташований недалеко від монорельсової дороги в тихому житловому районі.

Небагатий будиночок у японському традиційному стилі³. Праворуч – спальня з чотирма татамі⁴; посередині – вишукано вмебльований кабінет Юй Шифу з вісьмома татамі, який також слугує йому вітальнею; між так званими «ліжками»⁵ на передній стіні кімнати в рамці висить портрет Едварда Дженнера⁶, під ним розташований вазон з квітучою японською хризантемою, розкішні книжкові стелажі і просте умеблювання. Столик, очеретяні мати, мандоліна і якісний патефон. Перед кімнатою з вісьмома татамі – веранда, перед якою ростуть іпомеї та багатоманітні кореопсиси, утворюючи цубо (невеличкий садок)⁷.

Ліворуч – вхідні ворота, поруч з якими стоїть обов'язковий кошик для гета⁸. Перед входом, продовжуючи цубо, – невисокий живопліт, через який проглядає площа місцевого базару з колодязною помпою та ін.

³ Традиційний японський будинок більше відомий як мінка, або «будинок простолюдина». Традиційні японські будинки в різних провінціях виглядають по-різному, їх конструкція залежить від місцевих погодних умов і наявних будівельних матеріалів. Зазвичай їх зводили з дерева й паперу, вони були влаштовані так, щоб можна було змінювати розміри і призначення внутрішнього простору (*тут і далі примітки перекладачки*).

⁴ Татамі – мати з пресованої рисової соломи, обшиті трав'яними циновками та скріплені по краях спеціальною щільною тканиною (найчастіше чорною). Татамі завжди виготовляють прямокутними, що робить їх зручною одиницею для вимірювання площі приміщення. Розмір татамі різниться залежно від району Японії, зокрема в Токіо стандартом татамі є розмір 1,76 м x 0,88 м.

⁵ Всередині японського традиційного будинку – повний аскетизм. Як і майже всі азіати, японці не знали стільців і сиділи на матах біля низенького столика. Замість ліжок – ті ж мати або матраци, які прибирали вдень.

⁶ Едвард Дженнер (1749–1823) – англійський лікар, який винайшов і застосував щеплення від віспи.

⁷ Під час перебування головних героїв в Японії Ся Янь спеціально вводить у текст драми японізми, які відразу тлумачить.

⁸ Гета – японські дерев'яні сандалі у формі лавочки, однакові для обох ніг (зверху мають вигляд прямокутників з округленими вершинами і, можливо, трохи опуклими сторонами). Тримуються на ногах ремінцями, що проходять між великим і другим пальцями.

Здійнявся безхмарний осінній ранок, який змусив мешканців будинку відчувати, як тепле сонячне проміння сипле через сьодзи (паперові перегородки) вхідних дверей, віяв легенький вітер.

За кулісами Юй Шифу, вдягнутий у кімоно та дерев'яні сандалі, сидить на веранді й зацікавлено читає європейський журнал. Йому 33 роки, проте він виглядає децю старшим за свій вік, худорлявий, але не хворобливий, довготелесий, зі зморшками довкола очей, прямим носом, носить окуляри зі значними діоптріями.

Шицзуку, його дружина-японка, 21 рік, освічена, ввічлива, з її вигляду можна зробити припущення, що вона отримала відповідне виховання. Невигадливе кімоно покриває білий фартух, вона поряється з посудом після недавнього сніданку, водночас постійно кидає погляд на Суміко, яка бавиться на татамі з кубиками.

Суміко, 3 роки, маленька, біленька, пухкенька.

Навкруги все тихо, лише здалеку чути звуки поїздів монорельсової дороги.

Поквапливо проходить сусідка-японка, яка щойно набрала відро води на площі.

Здалеку наближаються гудки машини молочника; зупинившись біля будинку, він дістає дві пляшки молока і ставить їх у спеціальний ящик перед вхідними дверима. Взявши порожні пляшки і збираючись уже йти, він побачив Шицзуку.

Молочник. (з повагою) Ohayo gozaimasu! (Доброго Вам ранку!)

Шицзуку. (тихенько) Ohayo! (Доброго!)

Молочник. (автоматично) Doi-Su. (Дякую.) (Іде).

Сусідка, узявши брудний одяг, прямує до площі. Чути голос продавця доуфу⁹, який поступово віддаляється.

Тиша.

Швидкома виходять малолітні продавці газет, тренованим жестом руки вручають один примірник сусідці. Кинувши погляд на будинок Шицзуку та її родини, ідуть. Сусідка, витерши руки, читає газету. Шицзуку, прибравши в кімнаті, хоче вийти, проте її погляд привертає надмірна жвавість з боку Суміко, вона повертається й сідає біля дівчинки.

Рис. 1. Юй Шифу, Шицзуку та Суміко у вітальні будинку

⁹ Дофу, або бобовий сир, – в азійській кулінарії сироподібний харчовий продукт із соєвих бобів, багатий на білок.

Шицзуку. (допомагає розкласти кубики) Machagai mashitayo. (Неправильно.)

Суміко, дивлячись на маму, сміється. Шицзуку цілує її.

У цей час сусідка, помітивши щось вельми цікаве в газеті, збуджено дивиться на Шицзуку і, ступивши два кроки вперед, зупиняється.

Сусідка. (тихо, але жваво) Okusan! (Пані!)

Шицзуку. Nai, nan desuka? (Так, що?)

Сусідка. (показуючи на газету, робить кілька кроків уперед) Daihyoban desuyo! (Неймовірно!)

Шицзуку підхоплює Суміко на руки, бере з веранди дерев'яні сандалі й виходить.

Сусідка. (показуючи рукою на заголовок у газеті) Goshujin ga..... (Ваш чоловік.....)

Шицзуку. (дивиться газету) Arah, demashitano. (Ох, надрукували.) (надзвичайно радісно бере газету і йде; наче щось пригадавши, повертається до сусідки) Choito, kashitekudasai ne. (Вибачте, я візьму подивитися.)

Сусідка. Dozo. (Прошу.) (Заздрісно дивиться їй услід, розвернувшись, повертається до прання).

Шицзуку. Ne, anaa..... (Агов, ти.....)

Юй Шифу. (повністю занурившись у газету, недочув і відгукнувся трохи не до ладу) Ммм.

Шицзуку. (подивившись на нього, звертається до Суміко, яку тримає на руках, показуючи їй фотокартку Юй Шифу в газеті) Konohito dare? (Це хто?)

Суміко. (сміючись) Papa! (Тато!)

Шицзуку. Так, правильно! (цілує її, йде до веранди, сідає поруч з Юй Шифу, схвильовано) У газеті вже надрукували! Ось, подивись.

Юй Шифу. (відклавши журнал, неквапливо продивляється газету, киває) Detaka. (Надрукували.)

Шицзуку. (зачаровано) Ти просто неймовірний! У газеті ось пишуть: «Нове світило в медичних наукових колах Китаю!».

Юй Шифу. (наче нічого й не сталося) У газетах завжди полюбляють так писати (апатично посміхається).

Шицзуку. (передає йому на руки Суміко) Потримай її, мені треба вийти купити продукти. Ну як? Відсвяткуємо сьогодні смаженою червоною квасолею, добре?

Юй Шифу. Ні.....Котра година? Зараз.....

Шицзуку. (подивившись на маленький будильник на столі) Пів на восьму.

Юй Шифу. (віддає їй назад Суміко) У такому разі, мені ще треба до інституту (встає).

Шицзуку мовчки, глузливо посміхаючись, встає вслід за ним; дійшовши до столика, мовчки бере з нього календар і передає чоловікові.

Юй Шифу. (відразу все зрозумівши) А, сьогодні ж неділя, все правильно.

Шицзуку, посміхаючись, якраз хоче щось сказати.

Юй Шифу. *(зупиняє її, чухаючи голову, сміється)* Добре, добре, нічого не говори! Знову мене підловила, а це вже щось говорить про мою негодящю пам'ять.....

Шицзуку. *(сміється)* Це вже втретє *(відбирає з його рук журнал)*. Неділя – це день, коли всі відпочивають *(віддає йому Суміко)*.

Юй Шифу. *(гірко посміхаючись, невміло бере Суміко на руки, сідає і дивиться, як Шицзуку знімає фартух, збираючись вийти на вулицю; побачивши ранкову газету і прочитавши декілька рядків, повертає голову до Шицзуку)* Це все з ними ти ще вчора обговорила?

Шицзуку. Що саме?

Юй Шифу. Те, що пишуть у газеті!

Шицзуку. М-м. *(подумавши)* А там є якісь неточності?

Юй Шифу. *(хитаючи головою)* Та ні. Утім ти маєш знати: коли ти справді людина науки, то це не означає, що своє ім'я треба і так, і перетак друкувати в газеті, а тим паче з фотографією!

Шицзуку. Дето..... *(Але ж.....)*

Юй Шифу. Тому, від сьогодні, якщо прийде якийсь журналіст.....

Шицзуку. *(перебиває його)* Дето, це не лише тебе стосується. Як на мене, це честь для всіх китайців, а тому.....

Юй Шифу. *(ніби й не почув її)* Від сьогодні, якщо ще хтось прийде, всіх-всіх жени звідси, кажи, що мене немає.

Шицзуку. *(через швидкість мовлення чоловіка не зовсім зрозуміла сказане ним)* Жени.....?

Юй Шифу. Sodo, *(Так), не дозволяй їм зайти. (жестом показує, як треба виганяти).*

Шицзуку. Honto? *(Справді?)*

Юй Шифу впевнено киває.

Тиша. Шицзуку на мить зайшла до невеличкої кімнати з чотирма татами, вийшла. Якраз збирається виходити на вулицю.....

З правої сторони сцени виходять Чжао Аньтао і Цін Чжен'ї, вбрані в японську форму студентів. Чжао Аньтао, 27 років, статний веселий студент фінансово-економічного факультету, досить дужий, говорить дзвінко і самовпевнено, інколи, незважаючи на настрої та почуття співрозмовника, голосно регоче. Усі роки навчання в Токійському університеті провів у колі друзів, які теж приїхали вчитися до Японії, завжди веселий і жвавий; краянин та однокласник Юй Шифу, а також його найкращий друг.

Цін Чжен'ї, приблизно 30 років, уже давно вчиться в Японії, невисокий, приземистий, тлустий, рожжєвидий, рум'яний – кров з молоком; чудово здогадується, про що думають інші, говорить так, щоб не здавалося швидко для інших; наділений певними талантами: починаючи від народної каліграфії та живопису, гравіювання, пекінської та куньшанської опери й закінчуючи західною музикою, японськими поп-піснями – усе йому подобається і все він уміє; тому, якщо додати всі його вподобання до зовнішнього вигляду, він справляє звичайне й абсолютно не відразливе враження.

Обидва радісно та швидко підходять до дверей будинку.

Цінь Чжен'ї. Konnichiwa! (Добрий день!)

Шицзуку. (прислухаючись, кинула погляд на Юй Шифу) Напевне, знову прийшли.

Юй Шифу. Хто там?

Шицзуку. Боюсь, що знову з газети прийшли....

Юй Шифу. (встає, зібравшись іти) Скажи, що мене немає.

Шицзуку. (іде до дверей) Nai donata? (А хто там?)

Чжао Аньтао звичним уже для себе рухом перестрибує паркан-живопліт і заходить.

Чжао Аньтао. (голосно) Друже Юй!

Юй Шифу. (радісно розвернувшись) О, це ти! Заходь, хто там ще з тобою?

Чжао Аньтао. Ще старина Цінь.

Шицзуку. (Майже одночасно зі своїми словами Чжао Аньтао відчиняє двері й бачить Цінь Чжен'ї – привітного та ввічливого). А, пане Цінь, dozo oagarinasai (заходьте, будь ласка), а я-то думала, хто ж це.....

Цінь Чжен'ї. О, Okusan (пані), думали, що хто? Га?

Шицзуку. (сміється) Він боїться журналістів, тому й наполоханий такий.

Цінь Чжен'ї. Sodesuka. (Ось воно що.)

Чжао Аньтао вже на веранді роззувся, зайшов усередину. *Шицзуку* люб'язно посунула йому плетене крісло.

Шицзуку. (немов вибачаючись) Стільців бракує.....

Чжао Аньтао. Та що, які вже тут церемонії, давайте самі сідайте, сідайте-но (вправно взяв два килимки для сидіння, постелив на татамі). О, так трохи зручніше (сідає, підібгавши ноги).

Цінь Чжен'ї. (простягає руку й гаряче вітається з Юй Шифу, потім, поплескавши його по плечу, підіймає догори великий палець руки) О так, Юй Шифу, ти й справді неперевершений, для нас, китайців, є привід пишатись! (повертає голову до Шицзуку) Шановна пані, Omedeto! (Щиро Вас вітаю!)

Шицзуку. (не в змозі приховати свою внутрішню радість, відповідає на привітання) Okagesamade. (Дякую Вам за все!)

Чжао Аньтао. (діставши сьогоднішню газету, говорить урочисто та голосно) Це ж справді не все так просто! «Токіо ранковий» виділив цілих три колонки, щоб написати про тебе (раптом бачить газету, яку принесла зранку Шицзуку, децо гіперболізує власне здивування). Що? Ти порушив своє слово? Хто б міг подумати, що ви теж випикуєте газети?!

Шицзуку. Ні, у сусідів узяли подивитись.

Чжао Аньтао. Он воно що! А я вже подумав, що, коли та японська клята газета спромоглася надрукувати таку велику статтю про китайського студента, це вже саме собою диво; але побачити у вашому домі сьогоднішню газету – це ще більше диво! Це ж твоє кредо – не читав газети, не читаю і читати не буду! Ха-ха-ха-ха!

Шицзуку. (піднімає газету сусідки і, виходячи, говорить) Давайте я вам заварю чорного чаю (виходить повернути сусідці газету, а потім іде заварювати чай).

Цінь Чжен'ї. Насправді, це все не просто так: усі нині говорять про те, що японський відділ освіти присудив ступінь доктора медичних наук студентіві,

який не пройшов основний курс навчання за спеціальністю в Японії. Це, так би мовити, уперше в історії.

Юй Шифу. *(дещо зніяковівши)* Як на мене, то в науковому ступені немає нічого надзвичайного та дивовижного.

Чжао Аньтао. *(незважаючи на його слова)* А це через те, що твоя дисертація просто блискуча. І в газеті про це писали: ніхто до цього ще не робив такого ретельного дослідження.

Цінь Чжен'ї. *(піднімає газету, читає)* Тема дисертації... м-гм... «Патологічний збудник вісцерального лейшманіозу – розмноження та поширення гранулеми Дюрінга-Брока в екологічно змінному середовищі», яка ж довга назва, а ще й клінічні дослідження в додатках – «Результати лікування стибієм за методом Ді Крістіни в шістдесяти п'яти випадків захворювань серед носіїв збудника інфекції вісцерального лейшманіозу в м. Цінцзянсу провінції Цзянсу (Китай)» *(перевівши подих, хитає головою)* Фух, Дюрінг-Брок, Ді... Ді Крістіна... Такі неукі, як ми, не збагнули тут жодного слова! Ха-ха-ха....

Юй Шифу. *(не стримавшись, засміявся)* Ми ж наче нещодавно з вами гаряче обговорювали якусь там соціальну надбудову, ідеологію чогось там... Ви ж, коли починаєте порушувати політичні або соціальні теми, мені теж стає відразу нецікаво.

Чжао Аньтао. *(перебиває його)* Так це ж зовсім різне! Природничі науки, особливо якщо говорити про мікробіологію, – це фах. А політика та економіка, особливо на базовому рівні, – це те, що повинна знати сучасна людина. А тому якщо хтось гадки не має про Дюрінг-Брока або Ді Крістіна, то від цього він не стане менш прогресивним, але якщо не розумієшся на тому, що відбувається у сучасній політиці, тоді.....

Юй Шифу. Тоді що?

Чжао Аньтао. Сказати? Тоді ти – справжній педант і буквоїд *(сміється)*.

Юй Шифу. *(заперечує йому)* Якщо ти все ж таки дотримуєшся ліберальних поглядів, тоді, виходить, маєш узяти свої аж занадто принципові слова назад.

Чжао Аньтао. Ні, у жодному разі! Розгляньмо щось буденне, наприклад, життя таких китайців, як ми, що приїхали в Японію на навчання. Кожен з нас хоче тихо-спокійно по-справжньому займатися наукою, але чи зможеш ти нині абстрагуватися від напружених політичних відносин між Китаєм та Японією? Останнім часом Ваньбаошанський інцидент¹⁰ усе набирає обертів, усе ще ускладнилося після скандалу з якимось там Накамура¹¹, а якщо конфлікт і надалі буде загострюватися, то ніхто не дасть гарантію, що між двома країнами не спалахне війна....

Юй Шифу. *(неохоче слухає)* Ну досить, досить уже..... Хочеш виступати з політичними промовами, то йди собі до парку або до зали народних зібрань!

Чжао Аньтао. Погляньте-но, і це називається лібералізм! А твоя позиція менш принципова? Ти давай, кажи.

Юй Шифу. *(відступивши під його натиском та впертістю, лише посміхається)* Ох, друже Чжао, ти сьогодні ж прийшов сюди спеціально, щоб мене.....

¹⁰ 1 липня 1931 року між китайськими та корейськими селянами, які перебували під патронатом Японії, у селі Ваньбаошань (Маньчжурія) розігрався земельний конфлікт, проте події були лише приводом для інтервенції японських військ у Маньчжурію у 1932 р.

¹¹ «Вбивство» капітана Накамура і трьох інших офіцерів 27 липня 1931 р. китайськими солдатами, після якого Японія зажадала від влади м. Мукден (Маньчжурія) надати японцям право вільно пересуватися по Маньчжурії, покарати винуватців «убивства» Накамура і призначати японських військових радників у маньчжурські військові частини.

Чжао Аньтао. Так, усе правильно, з одного боку, щоб тебе привітати, а з іншого – просто потеревенити, проте ціль мого візиту – посперечатися з тобою!
Юй Шифу. *(на силу змирившись)* Ну тоді добре, сперечайся!

*Шицзуку принесла на таці чай, усім розлила;
побачивши, що вони диспутують, засміялася.*

Шицзуку. Ай-яй! Та ви справді вже, щойно бачите один одного – відразу сперечатися, і знов про те саме?

Цін Чжен'ї. Ага, як-то кажуть: і знов за рибу гроші!

Чжао Аньтао. *(м'якше)* Тобі треба ретельно все обміркувати, подивитися, хто правий, а хто – ні. Скажу одну просту річ: політика вирішує все. Якщо ти нею не цікавишся, тоді вона цікавитиметься тобою!

Юй Шифу. *(заперечує)* Тоді невже я не можу сказати те саме: якщо ти не розумієш мікробіологію, то мікробіологія прекрасно розуміє тебе? Тобі важко, певно, забути тогорічну епідемію холери, як ти тут, плачучи, верещав: «А-а, друже Юй, хутко дай мені укольчик, бо я ж помру, я ж.....» *(голосно сміється)*.

Чжао Аньтао. Ось іще один чудовий приклад твоїх софістичних поглядів. Я аж ніяк не применшую значення та важливість мікробіології, я хочу лише сказати, що за межами мікробіології лежить значно більший світ..... якщо політична ситуація в країні нестабільна, то й наука не буде розвиватися, а якщо не розвиватиметься наука, то яка користь з того, що з'являться один-два вчених-науковців?

Цін Чжен'ї. Звісно..... *(хоче продовжити)*.

Чжао Аньтао. *(перебиває його і, не переводячи подих, продовжує)* До того ж ось візьмімо, наприклад, портрет Едварда Дженнера, який тут висить у тебе *(показує рукою на рамку з портретом)*. Це вельми шанований тобою корифей науки, але його світогляд напрочуд широкий, у нього різноманітні інтереси та захоплення. Це ж він полюбляв ходити в передмістя послухати кування зозуль, подивитися на життя їхніх пташенят? Ще до того, як винайти свою вакцину, він же ж навіть не здогадувався, що наші китайські поети із сивої давнини оспівували кування зозулі, це пташка, безперечно, – одна з найжорстокіших, найлукавіших, безсовісних почвар.....

Юй Шифу. *(холодно)* Не треба заходити так далеко в цьому питанні.....

Цін Чжен'ї. Годі вам уже, як на мене, обидві сторони праві.....

Чжао Аньтао. Ти завжди.....

Цін Чжен'ї. *(перебиваючи його, говорить)* Ні, стривай-но, не треба мені тут навішувати ярлик дворушника, примирителя та казна ще кого. Сказавши, що обидві сторони праві, я мав на увазі ось що: наука вимагає фаховості та спеціалізації, а отже, неширокого кола інтересів. Ти, Юй Шифу, не повинен відразу робити з мухи слона, коли мова заходить про те, щоб займатися політикою, це аж ніяк не означає, що ти відразу маєш бігти на вулицю і ставати політиком. А ти, друже Чжао, також не повинен ставитися до науковців, які зосередилися на конкретній проблемі, як до буквоїдів. Таким чином, усі живуть у мирі й злагоді – і вівці цілі, і вовки ситі, чи не так? Ну ось наш друг Юй, його життя в жодному разі не можна назвати одноманітним, у нього дружина – музикантка, а коли знаходиться вільна хвилинка, він також залюбки слухає музику.....

Чжао Аньтао. Так, Okusan, ти маєш серйозно взятися за його виховання, виховання, розумієш? Куоіку (виховання) збагатить його життя, а музика..... Так, спочатку треба навчити його розуміти музику. Якщо він буде жалітися, що Бетховен для нього занадто агресивний, занадто політично спрямований, тоді дай йому послухати Моцарта.....

Шицзуку. (*мило посміхається*) Добре, обов'язково так і зроблю. Моцарт – один з його найулюбленіших.

Чжао Аньтао. (*до Шицзуку*) Вечорами ще вчиться грати на фортепіано?

Шицзуку. Ні, як тільки з'явилася дитина (*ласкаво плескає Суміко, яку тримає на руках*), відтоді.....

Цінь Чжен'ї. (*продовжуючи перервану думку*) Зачекай-но, я ще не закінчив. Юй Шифу, тобі не слід вважати нашого старого Чжао схибленим на політиці, його нині вельми турбує одне питання, ти ж знаєш, заради незрівнянної та неперевершеної панночки Цянь.....

Чжао Аньтао. Забембав уже, ти.....

Шицзуку. (*зрадівши*) So, so..... (Так, так.....)

Цінь Чжен'ї. Його це дуже бентежить, він сьогодні прийшов сюди, поперше, привітати тебе, а по друге, порадитися, прийняти, так би мовити, єдине політично правильне рішення щодо його амурних справ.....

Шицзуку. Чжао сан (пане), листи в Бейпін¹² ще пишете? Щодня по рекомендованому листу?

Цінь Чжен'ї. У-у, це звісна річ, а подекуди ще й термінові листи та телеграми.

Шицзуку. А та дівчина теж щодня пише?

Цінь Чжен'ї. Боюсь, що ще більше від нього.

Юй Шифу. То так не годиться, виходить, що немає жодних проблем.

Цінь Чжен'ї. Не все так просто, як здається, якщо розібратися в усьому, можна сказати, що це – політичне питання. Та дівчина любить його, а він її, тут жодних проблем, але її старий занадто упереджено ставиться до нашого Чжао, незважаючи на те, що він учиться, такий розумний та цілеспрямований, проте, між нами друзями, матеріальне становище його родини практично на межі бідності....

Юй Шифу. А батько його обранки.....

Цінь Чжен'ї. Колись був командиром бригади, потім командиром дивізії, зараз він голова правління в якомусь сільськогосподарському банку у провінції Хебей. Якщо розмовляє трохи ввічливіше, схожий на старого чиновника-емігранта, а коли не так чемно, відразу перетворюється на солдафона у відставці, який обібрав народ до нитки.

Юй Шифу. Он воно що, тоді..... Друже Чжао, а ти що думаєш?

Цінь Чжен'ї. (*не давши Чжао Аньтао нічого сказати, говорить*) А наш Чжао думає просити цю дівчину переїхати на південь, а вона, навпаки, кличе Чжао на північ і йти працювати в банк її батька.

Шицзуку. І в результаті що?

Цінь Чжен'ї. У результаті? Ну, майже як перемовини між Японією та Китаєм – це все залишається відкритим питанням.

Шицзуку. І ціль вашого сьогоднішнього візиту – порадитися й вирішити це відкрите питання?

Цінь Чжен'ї. Так, учора він знову отримав з Бейпіна термінову телеграму – yes or no; наш Чжао має прийняти остаточне рішення.

¹² Назва Пекіна з 1928 р. по 1949 р.

Юй Шифу. *(подивившись на Чжао Аньтао, несхвально похитав головою)*
Я не вірю.

Цінь Чжен'ї. Не віриш? Чому?

Юй Шифу. Ти завжди щось перебільшуєш, я не вірю, що це могло аж настільки вразити нашого Чжао.

Цінь Чжен'ї. Добре, тоді сам спитай у нього. Друже Чжао, ти чого мовчиш?

Юй Шифу. Ну так що там? Цінь тут розповідає....

Чжао Аньтао мовчить.

Цінь Чжен'ї. Раніше, у теорії, це було б просто неможливо. *(до Юй Шифу)*
Він день при дні кричить про ліквідацію мілітаристів, покращення політики, як же ж можна відкинути всі свої принципи й завести роман з донькою мілітариста...

Чжао Аньтао. *(його наче струмом ударило, говорить через силу)* Виходить, що проблема не така вже й проста, у кожного є своя родина і статки.

Цінь Чжен'ї. *(сміється)* Ну то як? Я анітрохи не перебільшив.

Юй Шифу. *(не розуміючи його)* Тоді ти вирішив.....

Цінь Чжен'ї. *(не давши Чжао Аньтао вставити слово, говорить)* Ех, Юй Шифу, послухай-но мене, ми поки що про інше й не говоримо. Коли мова заходить про кохання, тут не можна вже застосувати науковий підхід. Те, що не-ймовірно з точки зору теорії, можливе в любовних перипетіях.

Чжао Аньтао хоче щось сказати.

Цінь Чжен'ї. Стривай, послухай мене і дай закінчити думку. Друже Юй, дозволь мені представити деякі факти. Ця пані не лише розпечена і час від часу дає волю своєму характеру, проте, по-перше, ця восьма панночка Цянь – вона восьма дитина в родині. Правду кажучи, вона дуже гарна, і тут я аніскі-лечки не перебільшую, вона справді небачена красуня. Тому, беручи до уваги лише цей естетичний фактор, можливо, з боку зацікавленої сторони її норавливість, вередливий характер можна розглядати, власне, як щось особливе, так би мовити, її родзинку. Як бачиш, наш любий Чжао легко може втратити голову й позбудеться всіх своїх принципів.

Чжао Аньтао. Не слухай його.

Цінь Чжен'ї. Добре, давай тебе послухаємо.

Чжао Аньтао мовчить.

Цінь Чжен'ї. Кажі, давай!

Чжао Аньтао. *(підвівши голову)* Ти, можливо, будеш сміятися, але мені здається, що це доля *(зупинившись, продовжує)*. Я добре знаю всі її чесноти, а ще краще мені відомі її недоліки, і, коли я разом з нею, це не можна назвати щасливими хвилинами життя, але.....

Цінь Чжен'ї. *(глузливо посміхаючись)* Так, уся проблема якраз у цьому «але»...

Юй Шифу. Ти..... *(перебиває його, суворим поглядом стерши усмішку з обличчя Цінь Чжен'ї)*.

Чжао Аньтао. *(немов ділиться своїми заповітними мріями)* Увечері, коли все огортає тиша, я раз за разом думаю про причини своєї невдачі, мені варто

все полишити і йти далі вперед. Така зніжена пані, як вона, – не пара бідному студентові. Мені тільки залишається думати про її недоліки, і, відверто кажучи, для мене краще якомога швидше порвати з нею, я наважився.....

Юй Шифу. Добре, я тобі вірю.

Чжао Аньтао. Однак ця рішучість не протримається й до ранку наступного дня: щойно світає, перше, про що я думаю, – це вона, про те, що, можливо, сьогодні від неї прийде лист.

Цінг Чжен'ї скрадливо скривив гримасу, прокашлявся.

Чжао Аньтао. Уже декілька місяців поспіль я веду жорстоку боротьбу із цим почуттям. Батогами розуму та логіки я нещадно шмагаю свої почуття, я витримую всі муки самокатування. І я начебто вже й чую звуки тих ударів, наче й чую, як тихенько плаче моя душа, нібито й бачу, як мої почуття, збиті у кров, падають додолу. І мені стає так важко й так болісно, але..... (зупинившись, продовжує) щойно батіг розуму перестає бити, ці почуття, як стійкий боксер, здійсмають скривавлену голову, а далі ще дужчий контрудар..... Тому мені здається, що це доля (мовчить).

Шизуку. (дуже зворушливо) Ось це й називається коханням.

Юй Шифу. (після хвилини мовчання) Аньтао.

Чжао Аньтао. Гм?

Юй Шифу. Тобі здається, що це незламна сила долі?

Чжао Аньтао мимоволі гірко посміхається.

Юй Шифу. (глянувши на нього, говорить) Я твій краянин, однокласник, давній друг.

Чжао Аньтао гірко піднімає голову, дивиться на Юй Шифу.

Юй Шифу. А тому ти не маєш ображатися на мої слова.

Чжао Аньтао. Звичайно.

Юй Шифу. Можливо, і не варто мені про це говорити, але якщо промовчу, то не варто вже й говорити про дружню відвертість. Я співчуваю твоєму коханню, але мені залишається лише тішити себе надією, сподіватися, що ти не посієш жодних сумнівів у близьких тобі людей, жодних підозр стосовно мотивів твого одруження й кохання.

Чжао Аньтао. (розчулено) Заспокойся, це єдине, про що я думаю. Повір, я ніколи не стану на бік її батька й не скористаюся його владою та повноваженнями.

Юй Шифу. Ну тоді добре.

Чжао Аньтао. Ти вір мені. Хоча дехто з однокласників і не погоджуються з моїми політичним поглядами, однак я учений, і, хай там як, основні принципи чесної та порядної людини мені відомі.

Юй Шифу. Оце вже діло.

Чжао Аньтао. Я вірю, що в мене самого стане сил побороти себе.

Щойно всі стали серйознішими, Цінг Чжен'ї занудьгував і спохмурнів, дістав годинник, подивився на нього й позіхнув.

Зліва на сцену виходить дрібний торговець, з вигляду – японець, дійшовши до вхідних воріт, кричить: “*Konnichiwa!*” (Добрий день!)

Шицзуку. *Наі.* (Так.) (поспіхом підходить)

Відчиняє двері, бачить власника будинку. Після того, як вони кілька разів поспіль люб’язно вклоняються одне одному, домовласник навпомацки дістає маленький записник зі свого розкішного халату. Шицзуку, децю спантеличена тим, що гості розмовляють дуже тихо, повертається і зупиняється між дверима та вітальнею, де сидять гості.

Шицзуку. *Choito!* (Гей!)

Юй Шифу встає і виходить до неї. Пошепотівшись про щось, він повертається до вітальні. Шицзуку знову йде до воріт провести власника будинку.

Рис. 2. Юй Шифу передає гроші за оренду Шицзуку, тоді як орендатор стоїть біля воріт будинку

Чжао Аньтао. Хто там?

Юй Шифу. Домовласник.

Чжао Аньтао, крадькома поглянувши на вираз обличчя Юй Шифу, мовчить.

Цінг Чжен’ї бавиться із Суміко.

Чжао Аньтао. (подумавши деякий час) Шифу.

Юй Шифу. Що?

Чжао Аньтао саме хоче щось сказати.....

Шицзуку. (повернувшись, говорить з посмішкою) Сьогодні всіх вас запрошуємо на обід (загадково, наче повідомляє якусь таємницю). Будемо їсти смажену червону квасолю. Це японський звичай: коли в родині стається якась радісна подія..... і коли іншого нічого немає.

Чжао Аньтао. Ні, сьогодні ми повинні вас частувати, привітати нашого Шифу.

Цінь Чжен'ї. Давайте зробимо так: самі насмажимо.....

Чжао Аньтао. Правильно! Наш Цінь – майстер сичуанської кухні.

Шицзуку. Ні, ну як так можна, щоб гості самі собі готували.....

Чжао Аньтао. Та ти ж не знаєш, готувати – це ж захоплення нашого Ціна. Добре, отже, вирішили.....

Цінь Чжен'ї. Ну тоді я піду за продуктами.....

Шицзуку. У жодному разі, ви тут спілкуйтеся (*прямує до кухні, повернувши голову до Юй Шифу*). А ти – приглянь за Суміко (*іде*).

Юй Шифу. Ходімо деінде поїмо, менше мороки.

Чжао Аньтао. Ні, так давно вже не їли китайських страв, вряди-годи можна.

Цінь Чжен'ї. (*встає, збирається йти по продукти*) Сьогодні приготую вам тушковане м'ясо та рибу в темному соусі, як вам? Випробую свої вміння.

Знадвору чути звуки фанфар машин та барабанів, можливо, це chindouya (реклама вуличних агентів), а може, рекламна процесія якогось магазину. Суміко, розвередувавшись, хоче подивитися. Юй Шифу, узявши її на руки і взувши дерев'яні сандалі, прямує до базарної площі.

Цінь Чжен'ї слідом за ним хоче зійти зі сцени.

Чжао Аньтао. (*зупиняє його*) Постривай.

Цінь Чжен'ї. Що?

Чжао Аньтао. Гроші є?

Цінь Чжен'ї. Гроші на продукти завжди є.

Чжао Аньтао. І багато є?

Цінь Чжен'ї. А що ти хочеш?

Чжао Аньтао. Та ти не переживай.

Цінь Чжен'ї несхвально хитає головою.

Чжао Аньтао. Невже це не ти говорив, що позавчора прийшов грошовий переказ із дому.

Цінь Чжен'ї. (*всміхнувся*) Ти диви, як ретельно за всім слідкує.

Чжао Аньтао. Позич мені трохи.

Цінь Чжен'ї. (*виймає з пазухи маленький гаманець, відраховує декілька купюр*) Вистачить?

Чжао Аньтао заперечливо хитає головою.

Цінь Чжен'ї дає йому ще трохи.

Чжао Аньтао, як і до того, заперечливо хитає головою.

Цінь Чжен'ї. (*дещо перебільшено*) А?! Та що ж ти робиш?

Чжао Аньтао. Не забуду, минулого разу я позичив 50, як тільки отримаю кошти, разом все і.....

Цінь Чжен'ї. Дочекатися державних коштів з вашої провінції важче, аніж на небо піднятися.....

Чжао Аньтао. (*побачивши, що Юй Шифу от-от повернеться*) Швидше, менше слів. Разом 100, усе правильно, ти не переживай.

Цінь Чжен'ї. А я й не переживаю, через декілька днів одружишся з панночкою Цянь.....

Чжао Аньгао. Менше патякай, іди вже, іди за продуктами.

Виходячи, Цінь Чжен'ї біля воріт наитовхується на Юй Шифу, який веде Суміко за руку.

Дівчинка радісно тримає повітряну кульку.

Юй Шифу. (говорить до Суміко) Даси мамі подивитися.

Суміко перевальцем заходить усередину.

Юй Шифу. А що, наш Цінь і справді пішов по продукти?

Чжао Аньгао. Угу.

Юй Шифу сідає, деякий час не промовляючи ані слова.

Чжао Аньгао. (подивившись на нього, порушує тишу) Шифу, як ваші фінансові справи?

Юй Шифу ледь-ледь посміхається.

Чжао Аньгао. (наблизившись, дістає гроші, які щойно позичив у Цінь Чжен'ї, і ненав'язливо передає йому) Ось, візьми.

Юй Шифу. Що?

Чжао Аньгао. Візьми, заплати оренду. Тут небагато, у цьому місяці купиш собі більше книжок, тому.....

Юй Шифу. А сам? Невже живеш не в злиднях та нужді?

Чжао Аньгао. Не переживай за мене, я знайду вихід (сміється).

Юй Шифу. Але ж.....

Чжао Аньгао. Ти ще..... (пауза) коли будеш у скрутному становищі, звертайся до мене. Я навіть і думати не хочу, щоб така віддана науці людина, як ти, ще переймалася такими дрібницями.

Юй Шифу бере гроші, мовчки понуривши голову.

Шицзуку, вдягнувши білий фартух, виходить з глибини будинку.

Шицзуку. (начебто й бачила, що відбулося, і водночас немовби не помічаючи нічого) Пан Цінь і справді пішов по продукти.....

Чжао Аньгао. (сміючись) Так, нехай іде, не переймайтеся. Він дуже любить похизуватися своєю вправністю у приготуванні їжі, особливо перед дівчатами (регоче).

Шицзуку. Але ж готує він справді смачно, минулого разу приготований... (до Юй Шифу) Як це називається?

Юй Шифу. (наче думаючи про щось, не розчув питання) Мм?

Чжао Аньгао. Тю, та це ще не його вищий пілотаж, ось подивитися, сьогодні він приготує щось набагато смачніше.

Раптом звідусіль починає лунаати мелодія дзвоників і наближаються чимдужче галасливі крики: "Gogai, gogai!" (Екстрений випуск! Екстрений випуск!)

Чжао Аньтао. (лише його насторожила звістка про екстрений випуск) Що, знову екстрений випуск?!

Шицзуку. (незважаючи) Знову, напевно, літак, якийсь там американський льотчик перетнув Тихий океан, останнім часом....

Юй Шифу. (кинувши погляд на дружину) Bossoda! (Які ж надокучливі!)
Двоє торговців із дзвіночками, прив'язаними на мотузочці до поясу,
біжать наввипередки, галасуючи і продаючи газети;
сусідка виходить купити один примірник.

Чжао Аньтао. (занепокоєно) Перепрошую, я порушу обітницю Вашого дому, але мені конче треба купити один примірник (взувши дерев'яні сандалі, виходить). Екстрений випуск! Екстрений випуск!

Юй Шифу упорядкував розкидані на столі журнали.
Шицзуку як раз збирається повертатися всередину будинку;
Чжао Аньтао повертається зі збентеженим виразом обличчя.

Чжао Аньтао. Taihen desuyo! (Кепські справи!)
Шицзуку. (розвернувшись) Що сталося?

Юй Шифу навіть не поворухнувся.

Чжао Аньтао. Китайсько-японське питання! (частково звертається до Юй Шифу) Мені здається, що цього разу все матиме серйозні наслідки.

*Юй Шифу знов не поворухнувся.
Підійшла занепокоєна Шицзуку.*

Чжао Аньтао. (читає) Постанова військової ради імператора Японії. Різка зміна курсу після подій, пов'язаних з капітаном Накамура, призвела до збільшення витрат і ще більшої руйнації. На підставі телеграми з м. Чанчунь від 15 вересня стало відомо, що генерал Сігеру Хондзьо вчора терміново відбув до м. Чанчунь і відразу взявся за огляд військових гарнізонів. Також було видано важливу постанову стосовно нещодавніх актів бандитизму хунхузів¹³, які шкодять залізничному сполученню та наводять страх по всій околиці. До правопорушників, які зневажають могутність та авторитет Японії і активно виступають проти чинної влади, будуть застосовані рішучі дії».

Шицзуку. (перелякано) О, це ж не

Чжао Аньтао. (до Юй Шифу) Як на мене, загалом за останні пів року, боюся, це вперше, коли японські мілітаристи так активно заворушилися на північному сході Китаю.

Юй Шифу спокійно гортає книжку, мовчить.

Чжао Аньтао. (ще раз читає) «.....збільшення витрат і ще більшої руйнації.....» А якщо справді почнеться війна.....

Шицзуку. (занепокоєно) Справді може початися?

¹³ Члени організованих банд, що діяли в Північно-Східному Китаї (Маньчжурії), а також на прилеглих територіях російського Далекого Сходу, Кореї та Монголії у другій пол. XIX – першій пол. XX ст.

Чжао Аньтао. Певне, це питання часу.....

Шицзуку. Тоді.....

Чжао Аньтао. Шифу, якщо між Китаєм та Японією спалахне війна, ти думаєш.....

Юй Шифу із силою закрив грубу книжку, мовчить.

Суміко вийшла з будинку, і через її незграбність та необережність повітряна кулька гучно лускає.

Чжао Аньтао. Ой, вибухнула. За таких обставин вона точно вибухне. (рішуче) Шифу, мені треба достроково повернутися.....

Юй Шифу. Повернутися?

Чжао Аньтао. Коли у країні таке, я вже не можу залишатися тут і спокійно жити. Екстрений випуск облетів, напевне, вже все місто, і, йдучи вулицею, я відчуваю на собі погляди кожного перехожого, кожного японця, і вони наче пронизують мене.....

Юй Шифу мовчки киває.

Шицзуку стоїть засмучена, з виразом безвідрадного болю на обличчі.

Чжао Аньтао. Шифу, а ви? Ти ж не їдеш.

Юй Шифу мовчить.

Чжао Аньтао. Ну звісно, твої дослідження не можна переривати. Але ж, якщо спалахне по всій країні.....

Юй Шифу. Ні! (*перебиває його*) Я також вирішив повернутися!

Шицзуку. Ма, honto? (Що, справді?)

Чжао Аньтао. (*майже водночас*) Справді?

Юй Шифу киває.

Чжао Аньтао. Куди ж ти повернешся?

Юй Шифу. (*повільно*) Я вчора отримав запрошення із Шанхайського природничого науково-дослідного інституту, вони запрошують мене на посаду наукового співробітника факультету превентивної медицини.

Чжао Аньтао. Це той, що під юрисдикцією японців?

Юй Шифу. Той, що відійшов японцям за «боксерською» контрибуцією¹⁴.....

Чжао Аньтао. Ти вирішив пристати на їхню пропозицію?

Юй Шифу. (*киває*) Там є декілька відомих науковців, а також укомплектована бібліотека і сучасна апаратура.

Чжао Аньтао. (*схиливши голову, трохи подумав, а потім підвів голову із широкою усмішкою на обличчі*) Шифу, я твій землянин, однокласник, давній друг.

Юй Шифу. Що?

Чжао Аньтао. Ти не повинен ображатися на мої слова. Я тобі вірю на сто відсотків, але ти маєш подумати над двома питаннями.

Юй Шифу. Якими питаннями?

¹⁴ Контрибуція, накладена на Китай імперіалістичними країнами після придушення повстання іхетуанів (антиімперіалістичне повстання селян та бідняків у 1899–1901 рр.).

Чжао Аньтао. Перше – це позиція японців, а друге – це позиція китайців.

Юй Шифу. Що ти маєш на увазі під позицією японців?

Чжао Аньтао. Для японців ціль в управлінні цього інституту полягає не лише у власне наукових дослідженнях, а тому тобі потрібно бути особливо обачним.

Юй Шифу. *(подумавши)* Тоді в чому ж позиція китайців?

Чжао Аньтао. Виходить так, що працювати в інституті під управлінням японців у такій ситуації, як зараз, стане ганебно в очах багатьох китайців.

Юй Шифу. *(спокійно)* За це ти не хвилюйся, хоч я й не розуміюся на політиці, але так само, як і тобі, основні принципи чесної та порядної людини мені відомі.

Чжао Аньтао. Ну тоді гаразд, отже, вирішив їхати?

Юй Шифу. Якщо вони приймуть мою заявку.

Чжао Аньтао. Добре, мені потрібно відправити телеграму і знайти гроші на подорож додому.

Шицзуку. Ма, ureshi! (О, яка радість!) *(до Суміко)* Суміко-chuan¹⁵, ми повертаємося до дому нашого тата!

Суміко. Рара no kuni doko? (Дім тата? Де?)

Шицзуку. Китай – це найпрекрасніше місце.

Юй Шифу щиро посміхається, Суміко плече в долоні.

Цінь Чжен ї радісно повернувся з клунками м'яса, риби та інших продуктів. Вдалечині не стихають крики продавців екстреного випуску газети.

Завіса повільно опускається.

Стаття надійшла до редакції 01.02.2021

¹⁵ Частка в японській мові, яку вживають у звертанні до малих дітей.